

*Пасічник Ю. В., д. е. н., професор,
академік економічних наук України.
Черкаський державний технологічний університет*

БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

У реаліях ХХІ ст. основними критеріями розвитку держави є економічне зростання та добробут населення. Важлива роль у забезпеченні економічного зростання належить державі, яка, використовуючи важелі впливу спільно з іншими інституціями, формує та регулює ці процеси. Геополітичне розташування України обумовлює доцільність інтеграції у Європейське співтовариство, що об'єктивно вимагає підвищення фінансової безпеки, яка є однією із найважливіших складових економічної безпеки.

Під поняттям фінансова безпека розуміють захищеність фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин; певний рівень незалежності, стабільності і стійкості фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів, що складають загрозу фінансовій безпеці; здатність фінансової системи держави забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та стале економічне зростання.

Під поняттям бюджетна безпека слід розуміти стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів. У цілому бюджетна безпека держави зумовлюється розміром бюджету, рівнем перерозподілу ВВП через бюджет, розміром, характером та рівнем дефіциту бюджету, методами фінансування останнього, масштабами бюджетного фінансування, процесом бюджетотворення, своєчасністю прийняття та характером касового виконання бюджету, рівнем бюджетної дисципліни.

До останнього часу в Україні на офіційному державному рівні проблемам фінансової безпеки з використанням бюджетних важелів приділялось недостатньо уваги. Відсутня послідовна бюджетна політика і практика, про що свідчать перманентність дефіцитів та профіцитів Державного бюджету, мінливість законів про бюджетну систему, які у процесі виконання зазнають значних корективів, неефективність механізмів довгострокового і середньострокового бюджетного планування, нецільове використання бюджетних коштів. Все це негативно впливає на соціально-економічний розвиток країни.

Отже, необхідні подальші наукові дослідження щодо забезпечення фінансової безпеки з використанням бюджетних важелів, які би базувались на теоретичних і практичних надбаннях учених та практичних фахівців як у зарубіжних державах, так і в Україні.

Дослідженню ролі бюджетних важелів, а саме політики, механізму, ресурсів у забезпеченні бюджетної безпеки, присвячено праці відомих учених Заходу: Дж.Акерлофа, М.Алле, Д.Белла, Ш.Бланкарта, Дж.Блейклі, Дж.Б'юкенена, А.Вагнера, К.Вікселя, Е.Денісона, К.Ерроу, А.Кавако-Сільви, Дж.Кейнса, А.Лаффера, В.Леонт'єва, Р.Лукаса, А.Маршала, Р.Масгрейва, Ю.Немеца, М.Пантеоні, В.Перло, А.Пігу, П.Самуельсона, Дж.Стріка, Дж.Стигліца, Г.Таллока, В.Танці, М.Тодаро, Ф.Хайєка, Р.Штурма, К.Шоупа, Й.Шумпетера та інших.

Українські вчені також досить плідно працюють у напрямку дослідження фінансової безпеки з використанням бюджетних важелів. Проблемам загальнодержавного бюджетного регулювання економічного зростання присвячено роботи О. Амоші, В. Гейця, А. Даниленка, Б. Кваснюка, В. Мікловди, А. Філіпенка, М. Чумаченка, А. Чухна; впливу податків на економічне зростання – В. Вишневського, Т. Єфименко, П. Мельника, М. Савлука, А. Соколовської, Л. Тарангул; ролі зовнішніх чинників фінансового і, зокрема, бюджетного змісту у динаміці економічного зростання – О. Білоруса, Д. Лук'яненко, Ю. Пахомова, О. Плотнікова, В. Швеця; впливу бюджетної політики на економічне зростання – В. Андрущенко, Ю. Воробйова, А. Гальчинського, Я.Дьяченка, М.Крупки, О.Кириленко, В. Кравченка, І.Луніної, В. Опаріна, Ц.Огня, Д.Полозенка, С.Слухая, В. Федосова, Л. Фільштейна, О. Чернявського, І. Чугунова, С. Юрія; впливу державного боргу на економічну безпеку держави – О. Барановського, З. Варналія, Т. Вахненка, М. Єрмошенка, А. Пересади; ролі фінансової інфраструктури у забезпеченні економічного зростання – І. Алексєєва, М. Білик, І. Бланка, С. Богачова, І. Булеєва, О. Євтуха, С. Каламбет, М. Карліна, Н. Костіної, А. Кузнецової, В. Плаксіна, Д. Полозенка, В. Корнеєва, Л. Костирко, Л. Кузьменко, І. Лук'яненко, І. Лютого, О. Мозгового, П. Нікіфорова, Л. Червової.

Проте, незважаючи на значний обсяг публікацій з цієї проблематики, вони поки що не охоплюють усієї сукупності питань такого складного та багатовимірного процесу, яким є бюджетне регулювання економічного зростання та бюджетна безпека з урахуванням інституціональних особливостей та потенційних можливостей української економіки. Зокрема, в реаліях ХХІ ст. потребують подальшого дослідження: обґрунтування концепції і механізму бюджетного регулювання економічного зростання в Україні та забезпечення бюджетної безпеки з комплексним використанням методів традиційної фінансової науки та суміжних із нею – математичного моделювання, соціології, теорії систем; роль бюджетного потенціалу в регулюванні економічного зростання та забезпеченні бюджетної безпеки; проблеми вибору альтернатив механізму бюджетного регулювання; методи довгострокового бюджетного прогнозування.

Отже, важливість дослідження проблем бюджетного регулювання та бюджетної безпеки в Україні, їх теоретична і практична значимість, а також недостатнє висвітлення в літературі фінансового спонукають до подальших досліджень проблем фінансової безпеки в цілому та бюджетної безпеки держави зокрема. Зростає актуальність проблеми забезпечення фінансової безпеки як однієї з найважливіших складових національної економічної безпеки кожної держави та проблеми, що, долаючи національні кордони, прогресуючими темпами стає глобальною.

*Продіус І.П., д. е. н., професор,
Олейнікова О.О., старший викладач.
Одеський національний політехнічний університет*

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ЯК ГОЛОВНИЙ МЕХАНІЗМ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО СТАНУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Однією з причин виникнення кризової ситуації на багатьох українських підприємствах є низький рівень менеджменту. Саме некваліфіковані та помилкові дії керівництва привели велику кількість суб'єктів господарювання на межу банкрутства. Істотним фактором, який зумовлює прийняття неправильних управлінських рішень, є відсутність на вітчизняних підприємствах фінансового контролінгу.

Аналіз фінансового стану підприємства можна умовно поділити на два напрями: аналіз фінансових коефіцієнтів та аналіз фінансових потоків. Аналіз фінансових коефіцієнтів дозволяє дати статичну оцінку фінансового стану підприємства на визначені дати - на дати складання фінансової звітності. Аналіз фінансових потоків дозволяє оцінити фінансову динаміку підприємства, тобто зміни його фінансового стану, виражені рухом його фінансових потоків.

Так аналіз фінансово-економічних показників на прикладі фрагменту машинобудівних підприємств Одеського регіону за 2007-2009 рр., показав що більшість з них перебувають на грані кризи. Майже на всіх досліджуваних підприємствах було виявлено: перевищення критичного рівня простроченої кредиторської заборгованості; низькі значення коефіцієнтів ліквідності; невиконання зобов'язань перед кредиторами та акціонерами відносно своєчасності повернення позичок, виплат відсотків і дивідендів; наявність простроченої дебіторської заборгованості; наявність наднормативних виробничих запасів; низька маневреність власних обігових коштів; брак вільних грошових ресурсів; низька або повна відсутність рентабельності. Істотними проблемами є: некомпетентне управління і недостатня